

POSICIÓ DE L' ASSOCIACIÓ CATALANA DE CRÍTIQS D' ART (ACCA) SOBRE EL PROJECTE DE

XARXA PÚBLICA DE CENTRES I ESPAIS D' ARTS VISUALS DE CATALAUNYA

El projecte de Xarxa Pública de Centres i Espais d' Arts Visuals de Catalunya és un dels que més afecta la professió dels nostres associats, la majoria crítics d'art, comissaris d'exposicions i mediadors en el debat teòric i estètic al país, que coneixen bé les dificultats de treballar en els espais d'arts visuals del territori que depenen dels ajuntaments, per manca de recursos, de criteri i de formació en aquest àmbit, superats tan sols per una voluntat infinita.

La manca d'un desplegament coherent en polítiques d'arts visuals al territori és un mal endèmic que no han resolt les successives visions polítiques que fins ara han passat pels Departaments de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

El raquitisme amb què s'han mogut les arts visuals al territori suportant el pes de la creació que ha recaigut en alguns ajuntaments voluntariosos, que han continuat l'esperit dels espais alternatius dels anys 70, ja no pot aguantar més sense una intervenció més decidida de l' Administració per crear estructures capaces de suportar i empènyer el desenvolupament cultural i artístic de Catalunya.

Actualment, les arts visuals són l' única disciplina que no gaudeix d'una estructura amb suport d'equipaments al territori com en disposen les arts escèniques, quan en realitat han estat les arts visuals les que han donat una gran part de visibilitat de la creació d'aquest país a nivell internacional, sempre amb l'esforç dels seus artistes, crítics i agents implicats a títol individual.

Els espais d'arts visuals són també els més recents i els que tenen una presència més dispersa i descompensada al territori. Tradicionalment, el fet d'incorporar les arts visuals en els programes culturals dels municipis ha estat testimonial i sovint massa relacionat amb la voluntat personal dels regidors o la tenacitat de la comunitat artística al territori, cosa que ha dificultat la creació d'estructura i de continuïtat de molts projectes i programacions.

Per això, l'arribada d'aquest projecte de Decret sobre la Xarxa Pública de Centres i Espais d' Arts de Catalunya és una de les mesures que veiem necessàries – ja fa molt de temps que s'hauria d'haver fet – per crear estructura i donar continuïtat als programes d'arts visuals al territori i perquè, finalment, s'equiparin les arts visuals, les més marginades pressupostàriament, a les altres disciplines artístiques, el que ajudarà a normalitzar la nostra professió i la dels artistes, a crear nous públics i a escurçar la distància actual entre les arts visuals i la societat.

Vist l' informe que ha emès al respecte del Decret de Xarxa l' Associació d' Artistes Visuals de Catalunya (AAVC), intentarem en els nostres comentaris manifestar alhora els nostres acords i discrepàncies, donat que no ens ha estat donat prèviament a treballar per emetre un comunicat conjunt.

Respecte del format Decret. És obvi que la Xarxa no té rang de Llei i que constitueix un desplegament de programa de Govern, a instàncies del Parlament (Resolució 301/VIII), de 2 d'octubre 2008) del Parlament de Catalunya. Per tant, entenem que respon a un mandat parlamentari i que si pressupostàriament ha d'implicar el compromís del Govern sembla lògic que es desplegui mitjançant una norma executiva. Entenem que el Decret dibuixa un marc legal i un compromís pressupostari i que el Programa l'ha d'aportar la mateixa xarxa i els seus centres. Veure preàmbul del Decret.

Respecte de la intervenció del CoNCA. L' ACCA ha estat una de les associacions que han format part de la Plataforma per al Consell de les Arts. Reconeix i respecta el paper mediador del CoNCA i la representativitat del món de la cultura que aquest organisme té com a ens independent de les conjuntures polítiques, reconegut per Llei parlamentària. Precisament, la Llei atribueix al CoNCA el desenvolupament cultural i el foment de la creació a Catalunya. Que la Xarxa pugui ser gestionada pel CoNCA ho veiem com una garantia d'independència, mediació i agilitat en els procediments que ara per ara no pot assegurar el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació.

Tractant-se d'un sistema públic i de diner públic, no es poden ignorar les polítiques d'ajuts a la creació del CoNCA com a un factor de suma i complementarietat a la inversió a la xarxa. En cap cas, ha de significar cap rebaixa ni limitació a la producció o a la llibertat de les direccions del centre, de la qual el CoNCA hauria de garantir-ne precisament la independència. (art. 2, punt f).

Contractes-programa i convenis. La fórmula de contracte-programa és habitual en tots els grans equipaments i per ara és l' única que respon (juntament amb la fórmula de conveni) a equilibrar la balança entre programa i recursos. També és l' única que permet garantir els recursos plurianuals, perquè els aprova el Govern i, per tant, sembla que pot ser una fórmula ajustada a obtenir unes garanties de continuïtat en els programes.

Respecte de la intervenció del DCMC. En tot cas, entenem que és el Departament qui ha de garantir els mitjans necessaris perquè els centres i espais d'arts visuals de Catalunya disposin del pressupost necessari per al funcionament d'aquests equipaments i programacions d'art i és la seva responsabilitat instar al Govern a que s'impliqui pressupostàriament perquè la xarxa sigui viable. Els recursos del CoNCA són molt limitats i a penes arriben per complir amb els ajuts a la creació.

Demaneu, doncs, que el DCMC s'impliqui en la defensa de la xarxa davant del Govern per obtenir els recursos necessaris per a la seva viabilitat, inclòs el Pla d'Inversions per als centres d'art de rang territorial que no disposen d'edifici en l'actualitat (cas de Girona, Vic i Tarragona).

Sobre les categories del centres. Veiem positivament que el decret vagi més enllà de crear una xarxa de centres de rang territorial com una imposició administrativa i que reconegui la feina feta i l'excel·lència dels espais d'art municipals que han continuat obstinadament la seva programació d'arts visuals contemporànies en les darreres dècades. També que s'hi incorporin centres privats d'arts visuals d'interès públic i iniciatives privades d'arts visuals d'interès públic, perquè converteix la xarxa en un tot més orgànic, que reconeix una realitat ja existent, dóna més autonomia a la xarxa i no crear una imposició desmesurada dels centres d'art territorials. Era realment un perill que la posada en marxa d'una xarxa només amb centres d'art de rang territorial pogués ofegar el fràgil sistema dels espais d'art municipals amb vocació d'excel·lència, autonomia i esperit de producció pròpia.

Centres de creació i/o producció. Pel que fa a la distinció que l'AAVC demana entre centres de creació/producció i centres de difusió, pensem que són categories que cada dia més tenen punts en comú que els menen cap a una no diferenciació, ja que els centres amb espais de difusió (La Panera, Bòlit, etc.) també produeixen obra. Per altra banda, centres dits de creació/producció, com Can Xalant, amb laboratori i equipament de producció i residència, acaben buscant espais de difusió i visibilitat del treball que duen a terme, com és el cas de les exposicions que ha fet a Can Palauet de Mataró

per explicar el resultat de les seves residències. També Hangar fa jornades de portes obertes. La difusió té moltes maneres de formalitzar-se (també on-line), encara que cal dir que la norma dels centres de creació/producció i residència a països com el Québec que tenen molt organitzat el seu sistema d'arts visuals, els centres tenen tots un espai d'exposició/difusió.

Pel que fa als privats. Entenem que no és necessari que tinguin un patrimoni relacionat amb les arts visuals. Poden ser fundacions simplement destinades al foment de la creació, sense tenir necessàriament un patrimoni (art.11.1.). Ho deixariem en: "Han de ser entitats amb una trajectòria d'excel·lència en les arts visuals o una expertesa en àmbits específics que esdevenen una factor d'enriquiment i consolidació social de la Xarxa".

Sobre els que hi són i els que no hi són. Certament, el Decret només cita els centres de rang territorial i deixa mercès del funcionament de la xarxa l'entrada dels espais municipals i altres de privats d'interès públic. Estem d'acord en els que se citen com a centres bàsics, si bé amb dues excepcions: 1) El Centre d' Art de Tarragona, tot i la reivindicació que n'ha fet la comunitat artística, l' Ajuntament ha mostrat sempre una immaduresa i falta de concreció al respecte que veiem difícil que pugui salvar en poc temps, tot i que és cert que per densitat de població i influència territorial mereix tenir un centre d'aquestes característiques. 2). El Centre d' Art d' Amposta. Aquesta població ha fet l'esforç de dotar-se d'un edifici amb característiques específiques com a centre d'art, que ja voldrien tenir moltes poblacions de Catalunya. La vocació territorial d' Amposta a les Terres de l' Ebre no té cap dubte i mereixeria formar part de la xarxa inicial de centres d'art territorial.

Pel que fa als espais d'art municipals, hi ha espais que destaquen per la seva trajectòria i excel·lència en el foment de les arts contemporànies i que ja mereixerien poder disposar dels avantatges de la xarxa ja d'entrada: Olot (Espai Zero 1), Mataró (Can Palauet, Cal Arenas), Reus (Cal Massó/Sala Fortuny), Figueres (MuseuEmpordà). També alguns espais privats, com Hangar, Fundació Guinovart, i associacions com Experimentem amb l'art, La Nau Còclea, el Centre d'Art i Natura de Farrera del Pallars, Priorat Centre d'Art o Idensitat. A poc a poc s'hi podran anar integrant altres centres o entitats, si hi ha les garanties pressupostàries corresponents.

En relació a la presència de la Fundació Joan Miró o de la Fundació Antoni Tàpies a la xarxa, són entitats que tenen com a finalitat primordial la de preservar la col·lecció del seu fundador i tenen un component molt desenvolupat de Museu Miró o de Museu Tàpies. La seva implicació en el desenvolupament de programes de creació contemporània que afavoreixi els artistes del país és molt mínima i la seva entrada a la xarxa no la veiem per ara prioritària.

Sobre els requisits. Ens sembla bàsic que apart d'un pressupost i un pla de finançament, es demani també un Pla Estratègic als diferents centres o ens que formin part de la xarxa, i que aquest Pla, que ha d'ajudar al desenvolupament de les arts visuals formi part del corresponent conveni o contracte-programa.

Sobre la independència. Si bé la Xarxa consolida una estructura i garanteix una continuïtat en les pràctiques de l'art contemporani, és necessari pensar en un horitzó en què tots els espais integrants de la Xarxa tinguin independència de gestió i de direcció en aquells casos en què els espais estiguin adscrits a algun museu, el que succeeix en alguns espais d'art. De moment, i mentre això no sigui possible, en els casos que hi hagi dependència de d'altres estructures, centres o museus, aquests hauran de respectar la línia de programació marcada per la direcció/programació de l'espai. És important que els espais en què es programen arts visuals actuïn com a

referents i, per tant, no hi hagi ingerències en les programacions, cosa que alteraria la funció i finalitat dels espais.

Entenem, però, que no es poden crear naturaleses jurídiques independents a tot el territori (tipus Consorci), per les dificultats, la lentitud i la sobre burocràcia que comporta, essent el sistema de convenis, si són plurianuals, una fórmula estable.

Sobre les característiques tècniques dels espais. Pensem que caldria regular un mínim les característiques dels espais dedicats a les arts visuals, encara més del que ho estan al PEC.Cat i en el propi decret. L'enfrontament amb els arquitectes que dissenyen espais és notori perquè desconeixen les característiques que ha de tenir un espai d'art.

Sobre la presència catalana en els programes de la xarxa. Els artistes catalans són els més desatesos en els últims anys. La seva presència és escassa en els espais de difusió de Catalunya i, amés, n'han tancat molts darrerament, de manera que s'ha destruït el teixit artístic de petites sales de difusió. Aquest aspecte de la difusió ha de ser potenciat per la Xarxa i, especialment, pel que fa als artistes catalans. El Decret no posa prou èmfasi en la defensa dels artistes que resideixen i treballen a Catalunya. Sembla que ho dóna per suposat, però

Sobre l'estructura orgànica de la Xarxa. (Cap.3). La Xarxa ha de disposar d'una coordinació i seguiment, amb una dotació mínima de personal i pressupost específics per a aquestes funcions, amb dedicació en les feines i la dinàmica diària, a banda dels mecanismes que s'estableixen en altres capítols, com el Consell de seguiment o el Fòrum de la Xarxa. També, aquest pressupost, apart del que es dóna als centres hauria de servir per a formació dels programadors.

Formació dels programadors. (a l'estranger). És necessari un reciclatge i formació dels programadors i directors d'aquests centres per tal que puguin viatjar a l'estranger per millorar aspectes de l'estructura de la Xarxa, tenir la informació necessària per millorar-la

Sobre els Documents de Bones Pràctiques en Centres i Espais d' Art . El Codi de bones pràctiques professionals a les Arts Visuals o el codi de bones pràctiques en Museus i centres d'art al que al·ludeix l'informe emès per l'AAVC no està signat per cap institució a Catalunya i, malauradament, no té una validesa aplicable a nivell oficial. No ha estat consensuat pels sectors i actualment constitueix un punt de referència sense aplicació. Creiem que caldria elaborar un document d'aquestes característiques i l'ACCA s'ofereix a dialogar amb la resta d'entitats artístiques i el CoNCA per treballar un document que tingui garanties de ser acceptat i aplicat.

Sobre la direcció i els concursos de direcció. El Decret de Xarxa proposa concurs de direcció per als centres de rang territorial. És una opció correcta, si bé caldria regular algunes bones pràctiques per no repetir fets que s'han donat, com que la persona que guanya un concurs de direcció hagi elaborat prèviament els conceptes que han donat lloc al document director que ha regit el concurs. Hauria, potser de constar al decret alguna indicació almenys sobre el mandat dels directors, que proposem que sigui de 5 anys, renovables a 2 més.

Reglament de règim intern. La Xarxa hauria de desenvolupar, un cop constituïda, un Reglament de Règim Intern. Aquest Reglament podria incloure mesures de bones pràctiques o elaborar un codi ètic de la xarxa, que podria regular també els concursos de direcció.

CONCLUSIONS

La Xarxa és necessària i bàsica, donat el retard amb què es pren una mesura d'aquestes característiques a Catalunya i entenem que és una primera base o fonament per a establir un sistema públic de les arts visuals, que és ara per ara molt precari. Ens sembla bàsic, però, apart de les consideracions prèvies, els següents punts:

1. Que el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació es comprometi a lluitar per la Xarxa davant el Govern i garantir que aquest porti els recursos necessaris perquè la Xarxa funcioni en les quatre categories que ha establert.
2. Garantir que el Departament d' Economia i Finances porti els recursos necessaris als Ajuntaments que han de construir edificis o reparar equipaments i arrencar el compromís d'aquests Ajuntaments a fer-ho.
3. Garantir que els espais d'arts visuals de la Xarxa, i que fins ara depenen de diversos Ajuntaments, i que són els que tenen major voluntat i menys recursos disposin de més dotació de la que fins ara el DCMC els hi ha donat.
4. Que la Xarxa tingui una dotació pròpia (se suposa que a través del CoNCA) apart del que reben els centres i espais. per a la seva coordinació, formació de programadors, etc.).
5. Garantir al CoNCA les aportacions necessàries per poder gestionar-la i augmentar la dotació proporcionalment a les necessitats als privats, associacions i entitats que aporten valor públic a la Xarxa.
6. Que aquesta garantia de recursos s'estengui als propers quatre anys, 2011-2014 per tal d' estabilitzar i poder veure els primers resultats de la Xarxa i que pugui començar a funcionar el 2011.